

Byla C-525/23 [Accra]ⁱ

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2023 m. rugpjūčio 14 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Fővárosi Törvényszék (Vengrija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. birželio 26 d.

Pareiškėjas:

OS

Atsakovė:

Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (Migracijos policijos nacionalinė generalinė direkcija, Vengrija)

Pagrindinės bylos dalykas

Teismui pateiktas skundas, kuriuo užginčytas sprendimas dėl užsieniečio teisinės padėties.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Trečiosios šalies piliečio gyvenamoji vieta – Lėšų pragyvenimo išlaidoms padengti įrodymai – Papildomi įrodinėjimo reikalavimai, viršijantys Sąjungos teisėje nustatytas sąlygas ir numatyti ne teisės normose, o atitinkamos valstybės narės aukščiausiojo teismo jurisprudencijoje – Trečiosios šalies piliečio teisė būti iš anksto aiškiai įspėtam apie tokius papildomus reikalavimus, kylanti iš veiksmingos teisinės gynybos

ⁱ Šios bylos pavadinimas išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo.

SESV 267 straipsnis

Prejudiciniai klausimai

1. Ar, atsižvelgiant į [Direktyvos (ES) 2016/801] 2 ir 41 konstatuojamosiose dalyse, 1 straipsnio a punkte ir 4 straipsnio 1 dalyje nurodytus tikslus, šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies e punkte valstybėms narėms suteiktą diskreciją atitinka tokia valstybės narės praktika, pagal kurią, siekiant pripažinti, kad prašytojas – savanoriauti ketinantis trečiosios šalies pilietis – turi pragyvenimo lėšų, įrodžius, kad jo giminaitis, kuris nelaikomas šeimos nariu, iš savo teisėtai gautų pajamų reguliariai pervesdamas pragyvenimui reikalingas lėšas gali skirti ir skiria pakankamai pajamų prašytojo pragyvenimui ir jo grįžimo kelionei, nustatoma papildoma sąlyga, kad prašytojas turi tiksliai nurodyti, ar gauta suma yra pajamos, ar turtas, taip pat pateikti dokumentą, įrodantį, koku teisiniu pagrindu jis įgijo šias pajamas ar turtą ir kad šią sumą ar turtą jis nuolat ir neribotai valdo kaip nuosavybę?
2. Atsižvelgiant į Sąjungos teisės viršenybės principą, vienodą požiūrį pagal SESV 79 straipsnį, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 45 straipsnyje įtvirtintą apsigyvenimo laisvę ir Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintas teises į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, taip pat į [Direktyvos 2016/801] 54 ir 61 konstatuojamąsias dalis, visų pirma į teisinio saugumo principą, ar atsakymui į pirmąjį prejudicinį klausimą turi įtakos tai, kad nacionalinės teisės aktuose, reglamentuojančiuose leidimus gyventi šalyje, apskritai nenustatytos pirmajame prejudiciniame klausime nurodytos sąlygos, taigi šias sąlygas yra nustatęs ne teisės aktų leidėjas, o valstybės narės aukščiausiasis teismas, taikydamas atitinkamą teisę, ir jo suformuota jurisprudencija turi būti remiamasi kaip precedentu?
3. Kadangi pagal nacionalinę teisę siekiant pripažinti, kad prašytojas turi pragyvenimo lėšų, taip pat reikia pateikti pareiškimą ir dokumentus, įrodančius, jog laikomasi minėtų privalomų sąlygų, ar nagrinėjamu atveju, atsižvelgiant į SESV 79 straipsnyje nustatytą vienodo požiūrio reikalavimą, Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintas teises į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, [Direktyvos 2016/801] 2 konstatuojamojoje dalyje nurodytą teisinio saugumo reikalavimą ir šios direktyvos 41 ir 42 konstatuojamosiose dalyse įtvirtintas procesines garantijas, [Direktyvos 2016/801] 7 straipsnio 1 dalies e punktas turi būti aiškinamas taip, kad teisės aktų nuostatas atitinka tik tokia valstybės narės praktika, pagal kurią reikalaujama, kad apie teises pasekmes išpėtas pareiškėjas nuosekliai ir neprieštaringai nurodytų būtinomis laikomas papildomas sąlygas ir pateiktų įrodymus, kad jų laikosi, o prašymas išduoti leidimą gyventi šalyje atmetamas tik dėl to, kad neįrodytos jurisprudencijoje nustatytos sąlygos, jeigu buvo paisoma suinteresuotojo asmens teisių ir laikytasi procesinių garantijų?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

- SESV 79 straipsnis.
- 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/114/EB dėl trečiosios šalies piliečių įleidimo studijų, mokinių mainų, neatlygintino stažavimosi ar savanoriškos tarnybos tikslais sąlygų (OL L 375, 2004, p. 12) (nebegalioja): 6 ir 7 straipsniai.
- 2016 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/801 dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir gyvenimo mokslinių tyrimų, studijų, stažavimosi, savanoriškos tarnybos, mokinių mainų programų arba edukacinių projektų ir dalyvavimo *Au pair* programoje tikslais sąlygų: 2, 20, 21, 41, 42, 54 ir 61 konstatuojamosios dalys, 1 straipsnio a punktas, 2 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis.
- Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija: 45 ir 47 straipsniai.

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

- *A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. Törvény* (2007 m. Įstatymas Nr. II dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo į šalį ir apsigyvenimo joje): 2 straipsnio d punktas, 13 straipsnio 1 dalies f punktas ir 87 straipsnio 1 dalis.

Nurodytose nuostatose reglamentuojami šie aspektai: 2 straipsnio d punkte nustatyta, kurie giminaičiai pagal šį įstatymą laikomi trečiosios šalies piliečio šeimos nariais. 13 straipsnyje reglamentuojamas ilgesnis nei 90 dienų buvimas šalyje per 180 dienų laikotarpį. Pagal 13 straipsnio 1 dalies f punktą trečiųjų šalių piliečiai Vengrijos teritorijoje šį laikotarpį gali būti, jeigu visą buvimo šalyje laiką jie turi pakankamai lėšų pragyvenimo ir apgyvendinimo išlaidoms padengti, įskaitant grįžimo kelionės išlaidas.

- *A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény végrehajtásáról szóló 114/2007. (V. 24.) Korm. Rendelet* (2007 m. gegužės 24 d. Vyriausybės nutarimas Nr. 114/2007, kuriuo patvirtinamos 2007 m. Įstatymo Nr. II dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo į šalį ir apsigyvenimo joje įgyvendinimo taisyklės): 29 straipsnio 5 ir 6 dalys.

Pagal šias nuostatas trečiosios šalies pilietis turi finansinių išteklių, būtinų jo buvimui Vengrijoje, jeigu jis pats arba jo šeimos narys iš teisėtai įgytų pajamų arba turimo turto gali padengti savo pragyvenimo, apgyvendinimo, grįžimo kelionės ir prireikus medicininės priežiūros išlaidas. Minėtoje nuostatoje taip pat išvardyta, kaip galima įrodyti turimas pragyvenimo lėšas.

- *A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény* (1995 m. Įstatymas Nr. CXVII dėl gyventojų pajamų mokesčio): 4 straipsnio 1 ir 2 dalys.

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Pareiškėjas pagrindinėje byloje yra trečiosios šalies pilietis, turintis iki 2020 m. birželio 30 d. galiojusį leidimą gyventi Vengrijoje, išduotą studijų tikslais. 2020 m. birželio 5 d. pareiškėjas pateikė prašymą pratęsti šį leidimą gyventi šalyje, siekdamas savanoriauti *Mahatma Gandhi Emberi Jogi Egyesület* (Mahatmos Gandžio žmogaus teisių asociacija, toliau – Asociacija).
- 2 Padengti pragyvenimo išlaidas Vengrijoje savanoriavimo laikotarpiu pareiškėjas ketino padedant dėdei, Didžiosios Britanijos piliečiui. Pareiškėjas prie prašymo pratęsti leidimą gyventi šalyje pridėjo sutartį su Asociacija, savo vardu atidarytos banko sąskaitos išrašą, kuriame matyti šešių mėnesių pinigų judėjimas, dėdės pareiškimą dėl pareiškėjo perėmimo savo žinion ir patvirtinamuosius dokumentus, susijusius su dėdės pajamomis.
- 3 Pirmosios pakopos migracijos policijos institucija atmetė prašymą pratęsti leidimą gyventi šalyje ir išsiuntė pareiškėją iš Sąjungos teritorijos. Savo sprendimo motyvuose ši institucija nurodė, kad atsižvelgiant į tai, jog pareiškėjo dėdė nelaikomas šeimos nariu, kaip tai suprantama pagal pirma minėtas Vengrijos teisės aktų nuostatas, jis negali padengti pareiškėjo pragyvenimo Vengrijoje išlaidų, todėl nebuvo galima atsižvelgti į patvirtinamuosius dokumentus, pridėtus prie prašymo.
- 4 Pareiškėjas šį pirmosios pakopos institucijos sprendimą atmesti prašymą užginčijo atsakovei, kuri jį paliko galioti motyvuodama tuo, kad pareiškėją savo žinion perėmęs asmuo nelaikomas šeimos nariu, todėl negali padengti pareiškėjo pragyvenimo Vengrijoje išlaidų.
- 5 Pareiškėjas dėl antrosios pakopos institucijos sprendimo pateikė skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas, Vengrija). Savo sprendimu *Fővárosi Törvényszék* panaikino atsakovės sprendimą, įskaitant pirmosios pakopos institucijos sprendimą, ir įpareigojo pirmosios pakopos administracinę instituciją pradėti naują procedūrą.
- 6 *Kúria* šį sprendimą panaikino ir nurodė *Fővárosi Törvényszék* bylą nagrinėti iš naujo ir priimti naują sprendimą. Naujoje byloje *Fővárosi Törvényszék* pateikė Teisingumo Teismui tris prejudicinius klausimus.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 7 Savo skunde, kuriuo užginčijo pirmosios pakopos institucijos sprendimą dėl užsieniečio teisinės padėties, pareiškėjas nurodė, kad nors jo dėdė faktiškai

nelaikomas šeimos nariu, jis jam teiktų finansinę paramą pagal paskolos sutartį, o pareiškėjas būtų apgyvendintas Vengrijoje studentų bendrabutyje. Prie šio skundo jis pridėjo pareiškimą, kuriame dėdė įsipareigojo savanoriavimo laikotarpiu pervesti pareiškėjui 200 000 Vengrijos forintų (HUF) (maždaug 520 EUR) per mėnesį banko ar kitų įstaigų pavedimu.

- 8 Atsakovei atmetus skundą, pareiškėjas teismui pateiktame skunde atsakovei priekaištavo dėl to, kad jo įrodymus ji vertino atsižvelgdama tik į aplinkybę, kad dėdė nelaikomas šeimos nariu, todėl negali padengti pareiškėjo pragyvenimo išlaidų, ir kad galiausiai pareiškėjo pragyvenimo lėšos Vengrijoje nėra užtikrintos. Pareiškėjas nurodė, kad dėdė paramą jam teiktų ne kaip išlaikymą, o kaip dovaną, taigi jo pragyvenimo lėšos jau būtų užtikrintos.
- 9 Atsiliepime į teismui pateiktą skundą atsakovė teigė, kad dėdės pareiškime nenurodytas išmokos teisinis pagrindas, todėl atsakovė negalėjo jos laikyti dovana. Vis dėlto atsakovė pridūrė, kad pagal minėtus Vengrijos teisės aktus pragyvenimo išlaidos turi būti padengtos iš teisėtai įgytų pajamų arba turto. Šiuo klausimu pajamų ar turto įsigijimo teisinis pagrindas nėra svarbus, todėl jis nebuvo priežastis atmesti pareiškėjo skundą.

Anksčiau pagrindinę bylą nagrinėjusių teismų vertinimai

- 10 Vertindamas teisėtai įgytas pajamas arba turtą *Fővárosi Törvényszék* remiasi sąvokos „pajamos“ apibrėžtimi, pateikta 1995 m. Įstatyme Nr. CXVII dėl gyventojų pajamų mokesčio. Šioje apibrėžtyje pajamos neišskiriamos pagal pajamų šaltinį. Sąvoka „pajamos“ apima ne tik pajamas, gautas kaip darbo užmokestis palaikant darbo santykius, bet ir tas, kurias gautos bet koku kitu pagrindu, palaikant bet kokius kitus teisinius santykius. Taigi į pajamų sąvoką taip pat įeina pajamos, kurias pareiškėjas gauna iš savo dėdės, kaip fizinio asmens. Teisinis pagrindas, pagal kurį pareiškėjo dėdė teikia paramą, šiuo klausimu nėra svarbus. Dėl to *Fővárosi Törvényszék* konstatavo, kad atsakovė, nagrinėdama pareiškėjo pajamas tik pagal tai, ar jas padengia jo šeimos narys, elgėsi neteisėtai. Vietoj to ji turėjo patikrinti, ar pareiškėjo pajamos yra reguliarios, ir paprašyti jį pateikti tai patvirtinančius dokumentus.
- 11 *Kúria* nurodė, kad, priešingai, nei teigė *Fővárosi Törvényszék*, pajamų sąvoka neturi būti aiškinama remiantis Įstatymo dėl gyventojų pajamų mokesčio nuostatomis. Iš tiesų reikia patikrinti, ar pareiškėjo teiginiai yra nuoseklūs ir neprieštaringi, taip pat tai, ar juos neabejotinai patvirtina pridėti dokumentai. Vis dėlto nagrinėjamoje byloje pareiškėjo dėdė nenurodė, pagal kokį teisinį pagrindą ketina skirti pareiškėjui 200 000 HUF per mėnesį. Šiuo klausimu pats pareiškėjas prieštaravo savo teiginiams: institucijai pateiktame skunde teigė, kad šią sumą gauna kaip paskolą, o teismui pateiktame skunde – kad ją gauna kaip dovaną. Tai pakenkė pareiškėjo ir jo parodymų patikimumui.
- 12 *Kúria* teigia, kad *Fővárosi Törvényszék* taip pat suklydo pripažinęs, jog pajamų teisinis pagrindas yra nesvarbus. Atvirkščiai, šis pagrindas yra itin svarbus, nes

leidžia galutinai nustatyti, ar pareiškėjas atitinkamomis lėšomis nuolat disponuoja kaip savo nuosavybe. Taigi pareiškėjas turėjo tiksliai nurodyti, ar dėdės suteiktą sumą laiko pajamomis, ar turtu. Jis turėjo pateikti dokumentus, įrodančius teisinį pagrindą, pagal kurį gavo šią pinigų sumą, taip pat faktą, kad jis nuolat ir neribotai disponavo šia suma kaip savo nuosavybe. *Fővárosi Törvényszék* turėtų paaiškinti šiuos aspektus nagrinėdamas bylą iš naujo.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 13 *Fővárosi Törvényszék* abejoja, ar *Kúria* nustatytos sąlygos, kurių laikymąsi turi įrodyti pareiškėjas, atitinka Direktyvos 2016/801 nuostatas ir ar šioje byloje visiškai laikomasi teisingo bylos nagrinėjimo reikalavimų.
- 14 Dėl būtinybės pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą *Fővárosi Törvényszék* mano, kad, pirma, jo prejudiciniai klausimai yra svarbūs Sąjungos teisės požiūriu. Iš tiesų Vengrijos teisės aktas, kuriuo į nacionalinę teisę perkelta Direktyva 2016/801, kaip ir taikant šį teisės aktą suformuota jurisprudencija, turi atitikti tą direktyvą. Klausimas, ar *Kúria* jurisprudencija atitinka Direktyvos 2016/801 7 straipsnio 1 dalies e punktą, neišvengiamai turi įtakos sprendimui dėl bylos esmės. Antra, Teisingumo Teismas dar nėra išaiškinęs svarbių Direktyvos 2016/801 nuostatų atsižvelgdamas į *Fővárosi Törvényszék* prejudiciniuose klausimuose išdėstytą požiūrį. Trečia, kadangi *Fővárosi Törvényszék* ir *Kúria* pateiktas teisės aiškinimas labai skiriasi, atsakymas į prejudicinius klausimus negali būti laikomas akivaizdžiu.
- 15 Kalbant apie pirmąjį prejudicinį klausimą pažymėtina, kad *Fővárosi Törvényszék* remiasi prielaida, jog *Kúria* pareikalavo išnagrinėti papildomas sąlygas dėl pragyvenimo lėšų, nenumatytas nei Direktyvoje 2016/801, nei Vengrijos teisės akte, kuriuo ši direktyva perkelta į nacionalinę teisę. Neabejotina, kad valstybės narės, leisdamos trečiosios šalies piliečiams atvykti į šalį ir joje gyventi, pagal savo nacionalinės teisės aktus gali tikrinti būtinų pragyvenimo lėšų finansavimą. Vis dėlto *Fővárosi Törvényszék* tvirtina, kad tai nereiškia, jog valstybės narės gali papildyti Direktyvos 2016/801 7 straipsnio 1 dalies e punkto turinį nustatydamas papildomus vertinimo kriterijus.
- 16 *Fővárosi Törvényszék* teigia, kad kyla abejonių dėl to, ar *Kúria* numatytos papildomos sąlygos iš tikrųjų yra svarbios atsižvelgiant į minėtą direktyvos nuostatą. Ginčytina tai, kad yra svarbi aplinkybė, ar pareiškėjas gauna sumą iš savo dėdės kaip paskolą, ar kaip dovaną, ir ar jis turės ją gražinti, ar ja nuolat disponuos. Nagrinėjamoje byloje įrodyta, kad pareiškėjo dėdė yra mokus asmuo ir pajamas gauna teisėtai. Be to, dėdė pateikė pareiškimą, kuriame aiškiai nurodė paramos tikslą, t. y. tai, kad atitinkama suma skirta pareiškėjui pragyventi savanoriavimo laikotarpiu. Remdamasis tuo, kas išdėstyta, *Fővárosi Törvényszék* mano, kad siekiant patvirtinti pragyvenimo lėšų buvimą pakanka įrodyti, jog ši suma buvo pervesta į banko sąskaitą, kuria disponuoja tik pareiškėjas, ir kad jis šią sumą išėmė iš tos sąskaitos.

- 17 Direktyvos 2016/801 tikslas yra viename teisės akte, supaprastinant ir suvienodinant anksčiau galiojusias nuostatas, nustatyti sąlygas, kuriomis trečiųjų šalių piliečiai gali atvykti į valstybių narių teritoriją ilgesniam nei trijų mėnesių laikotarpiui savanoriškai veiklai vykdyti. Direktyva taip pat siekiama skatinti atitinkamų asmenų judumą. Kyla abejonių, ar su šiais tikslais suderinama tai, kad *Kúria*, be Direktyvos 2016/801 7 straipsnio 1 dalies e punkte numatytų bendrųjų sąlygų, nustato papildomas atvykimo ir apsigyvenimo sąlygas.
- 18 *Fővárosi Törvényszék* remiasi 2014 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Ben Alaya* (C-491/13, EU:C:2014:2187) 33 ir 34 punktais, kuriuose taip pat daroma nuoroda į tuo metu galiojusią Direktyvą 2004/114. Šios direktyvos 6 ir 7 straipsniuose buvo reglamentuojamos trečiųjų šalių piliečių įleidimo sąlygos studijų tikslais. Dėl tų sąlygų Teisingumo Teismas konstatavo, kad nacionalinių institucijų diskrecija siejama tik su šios direktyvos 6 ir 7 straipsniuose numatytais sąlygomis ir reikšmingų faktinių aplinkybių vertinimu siekiant nustatyti, ar įvykdytos direktyvoje įtvirtintos sąlygos. Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad jeigu valstybės narės nustatytų papildomas įleidimo sąlygas, tai reikštų įleidimo sąlygų sugriežtinimą ir prieštarautų Direktyva 2004/114 siekiamam tikslui.
- 19 Kadangi Direktyvoje 2004/114 įtvirtintos pragyvenimo sąlygos, taikomos studentams, sutampa su Direktyvos 2016/801 7 straipsnio 1 dalies e punkte numatytais sąlygomis, visų pirma savanoriavimo srityje, *Fővárosi Törvényszék* taip pat mano, kad minėtas Teisingumo Teismo sprendimas yra svarbus nagrinėjamoje byloje.
- 20 Dėl to kyla abejonių, ar nacionalinės institucijos nagrinėdamos pragyvenimo lėšas turi diskreciją vertinti tik Direktyvos 2016/801 7 straipsnio 1 dalies e punkte nurodytas sąlygas, ar jos taip pat turi teisę numatyti papildomus kriterijus, pagal kuriuos būtų galima nustatyti, ar šios sąlygos įvykdytos. Taigi, ar galima reikalauti, kad pareiškėjas pateiktų pareiškimą, atitinkantį jam paramą teikiančio asmens pareiškimą dėl teisinio pagrindo, pagal kurį jis įgijo pragyvenimo lėšų, ir taip pat dokumentais įrodytų savo teisę nuolat ir neribotai disponuoti šiomis pragyvenimo lėšomis?
- 21 *Fővárosi Törvényszék* antrąjį prejudicinį klausimą pateikė tuo atveju, jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų, kad valstybių narių diskrecija apima pirma minėtų papildomų sąlygų nustatymą. Šiuo klausimu *Fővárosi Törvényszék* abejoja, ar yra svarbu tai, kad tokios papildomos sąlygos nustatytos ne teisės aktuose, o tik valstybės narės aukščiausiojo teismo, kurio sprendimai privalomi žemesnės instancijos teismams, jurisprudencijoje.
- 22 *Fővárosi Törvényszék* trečiasis prejudicinis klausimas yra susijęs su teisingo bylos nagrinėjimo reikalavimu ir procesinėmis garantijomis. Iš esmės *Kúria* atitinkamas papildomas sąlygas pagal savo numatytus kriterijus nustatė vertindamas tik turimus įrodymus; jis nereikalavo iš pareiškėjo papildomos informacijos ir nesuteikė jam galimybės pateikti su tomis sąlygomis susijusių įrodymų. Šiuo

klausimu *Fővárosi Törvényszék* prašo išaiškinti, ar teisingo bylos nagrinėjimo reikalavimus atitinka aplinkybė, kad *Kúria* nurodė nagrinėti aptariamą papildomas sąlygas, nors per administracinę procedūrą pareiškėjas nebuvo informuotas apie šias sąlygas ir iš jo nebuvo reikalaujama pateikti atitinkamų pareiškimų ar dokumentų.

DARBINIS VERTINIMAS